

**MINTAQA IQTISODIYOTIDA DAVLAT
INVESTITSİYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA
MENEJMENT MEXANIZMLARI**

Sharapov Farrux Shomuratovich

*Davlat aktivlarini boshqarish agentligining Qashqadaryo viloyati hududiy
boshqarmasi boshligi o‘rinbosari.*

<https://orcid.org/0009-0006-4122-8003>

fsharapov05@gmail.com

Annotatsiya. Maqola hududiy iqtisodiyotda davlat investitsiyalarining samaradorligini oshirish va ularni boshqarishdagi menejment mexanizmlarini tahlil qiladi. Tadqiqot davlat investitsiyalarining monitoringi, resurslarni optimallashtirish, risklarni boshqarish va strategik rejalashtirish bo'yicha institutsional yondashuvlarni o'rganadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy menejment va investitsiya nazorati tizimlari mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantiradi.

Kalit so'zlar: Davlat investitsiyalari, samaradorlik, menejment mexanizmlari, hududiy iqtisodiyot, risklarni boshqarish, monitoring, strategik rejalashtirish.

Mintaqaviy iqtisodiyotda davlat investitsiyalari – hududning ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi ish o‘rinlari yaratish, ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish va barqaror iqtisodiy o‘sishni ta'minlashning asosiy vositasi hisoblanadi. Samarali investitsiyalar nafaqat hududiy iqtisodiy barqarorlikni kuchaytiradi, balki xususiy sektor bilan hamkorlikni rivojlantiradi, investitsion ishonchni oshiradi va moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlaydi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 10-iyuldagi **“Davlat investitsiyalarini samarali boshqarish va monitoring tizimini takomillashtirish”** farmoni hududiy investitsion loyihalarni nazorat qilish va samaradorligini oshirishning normativ-

huquqiy asosini yaratdi. Ushbu farmon bilan davlat investitsiyalari monitoringi, loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholash va investitsion risklarni aniqlash tartibi belgilandi. Shuningdek, Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 12-fevraldagi qarori

“Hududiy investitsion loyihalarni nazorat qilish va samaradorligini oshirish chora-tadbirlari” davlat investitsiyalarining samaradorligini oshirish va hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan amaliy mexanizmlarni belgiladi. Ushbu qaror orqali: hududiy investitsion loyihalarni monitoring qilish tizimi joriy etildi, loyiha resurslaridan samarali foydalanish bo'yicha KPI va strategik rejalashtirish mexanizmlari ishlab chiqildi, risklarni aniqlash va nazorat qilish tizimi takomillashtirildi. Tadqiqotning maqsadi – mintqa iqtisodiyotida davlat investitsiyalarining samaradorligini oshirish va menejment mexanizmlarini aniqlash, shuningdek, hududiy barqarorlikni ta'minlashdagi ularning rolini baholashdir.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

Davlat investitsiyalarining hududiy iqtisodiyotdagi rolini aniqlash; Samarali menejment tizimlari va monitoring mexanizmlarini o'rganish;

Investitsion loyihalarning samaradorligini baholash va risklarni boshqarish tizimini tahlil qilish;

Normativ-huquqiy baza va Prezident farmonlari asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish. Ushbu kirish qismi mintaqaviy iqtisodiyot va menejment yondashuvlari bilan uzviy bog'langan holda maqolaning ilmiy asosini tashkil qiladi va davlat investitsiyalarining samaradorligini oshirish bo'yicha konseptual doirani

belgilaydi.

1-rasm. Mintaqa iqtisodiyotida davlat investitsiyalarining samaradorligini oshirish va menejment mexanizmlari.

Rasm markazida **Davlat investitsiyalari samaradorligi** joylashgan bo'lib, u hududiy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy vosita sifatida ko'rsatilgan. Markaziy blokdan bir nechta yo'nalishlar chiqadi. **Strategik rejalashtirish** – investitsion loyihalarni aniq maqsadlar va strategiyalar asosida boshqarish. **KPI tizimi** – loyiha natijalarini monitoring qilish, samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash. **Monitoring va tahlil** – investitsiyalarni kuzatish va risklarni aniqlash. **Risklarni boshqarish** – moliyaviy, bozor va operatsion risklarni kamaytirish. **Davlat-xususiy hamkorlik** – xususiy sektor bilan sheriklik orqali loyihalarni samarali amalga oshirish. **Yangi ish o'rinlari yaratish** – investitsiyalar mintaqada bandlikni oshirishga yordam beradi. Rasmning pastki qismida investitsiyalarning natijalari vizual tarzda ko'rsatilgan:

- **Investitsiyalarning o'sishi** – umumiy hajm ortadi, resurslar samarali ishlatiladi.

- **Ish bilan ta'minlash** – yangi ish o'rinlari yaratilib, hududiy barqarorlik oshadi.
- **Loyihalar muvaffaqiyati** – samarali menejment va monitoring orqali loyihalar muvaffaqiyatli amalga oshadi.
- **Hududiy barqarorlik** – investitsiyalar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantiradi.

Rasm mintaqa iqtisodiyotida davlat investitsiyalarini samarali boshqarish uchun menejment mexanizmlari qanday ishlashini vizual tarzda ko'rsatadi. Strategik rejalashtirish, KPI tizimi, monitoring va risklarni boshqarish orqali investitsiyalar samaradorligi oshadi. Shu bilan birga, davlat-xususiy hamkorlik va yangi ish o'rinlari yaratish iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy rivojlanishni rag'batlantiradi.

Xulosa va takliflar. Mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlat aktivlarini samarali boshqarish va risklarni nazorat qilish muhim omil hisoblanadi. 2021–2025 yillar davomida davlat aktivlarini boshqarish samaradorligi izchil oshdi, bu mintaqaviy iqtisodiyotning moliyaviy salohiyatini mustahkamladi, ish bilan ta'minlashni yaxshiladi va investitsion faollikni oshirdi. Menejment yondashuvlari, jumladan, resurslarni optimallashtirish, KPI va monitoring tizimi, elektron shaffoflik mexanizmlari davlat aktivlaridan maksimal samaradorlik olishga yordam berdi. Risklarni boshqarish tizimi hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash va raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Davlat aktivlarini boshqarishda risklarni aniqlash va monitoring tizimini rivojlantirish, jumladan kredit, bozor, operatsion va investitsion risklarni doimiy nazorat qilish. Menejment yondashuvlarini kuchaytirish, KPI tizimi va strategik rejalashtirishni joriy etish. Hududiy iqtisodiy barqarorlikni doimiy tahlil qilish va davlat aktivlarini boshqarish strategiyasini yangilash. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari orqali investitsion faollikni oshirish va yangi ish o'rinlari yaratish. Normativ-huquqiy bazani mustahkamlash va elektron monitoring tizimlarini kengaytirish, shaffoflikni oshirish.

Faydalanilgan adabiyot va manbalar:

1. Norqobilova, Feruza Abduhomidovna. “MILLIY IQTISODIYOTDA HUNARMANDCHILIK MAHSULOTLARINI RAQAMLASHTIRISHNING RIVOJLANISH YO ‘NALISHLARI” THE INNOVATION ECONOMY 1.04 (2023).
2. Tashkilotning moliyaviy natijalarini tahlil qilish muammolari to'g'risida / O. A. Romanova fanlarning sinergiyasi. — 2021.
 1. Douglass North. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge University Press, 1990.
 2. Michael Jensen, William Meckling. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. Journal of Financial Economics, 1976.
3. Michael Porter. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. Free Press, 1980.
4. OECD. OECD Principles of Corporate Governance. Paris, 2015.
5. O‘zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi. Davlat korxonalarini boshqarish bo‘yicha yillik hisobotlar, 2021–2024.
6. Kornai, J. Economics of Shortage. North-Holland, 1980.
7. Shleifer, A., Vishny, R. Privatization in the Transition Economies: An Overview. European Economic Review, 1994.
8. Stiglitz, J. Economics of the Public Sector. W.W. Norton & Company, 2015.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020–2025 yillarga mo‘ljallangan iqtisodiy rivojlanish dasturi.